

Znameniti prosvjetni djelatnici Franjo i Oton Kučera

Branko Hanžek¹

Tatjana Kren²

Zdenko Franić³

Sažetak

U radu je prikazan život i dosad nepoznato djelovanje krajiškoga učitelja Franje Kučere (1819.-1892.) koji se pokazuje prototipom uspješnoga i svestranog krajiškoga učitelja svojega vremena. Praćeno je odrastanje njegova sina, hrvatskoga velikana Otona Kučere (1857.-1931.) u Petrinji, gdje je rođen te Otočcu, Senju, Vinkovcima i Beču, pod utjecajem i autoritetom oca učitelja, kao i stasanje u profesora fizike i matematike u vinkovačkoj gimnaziji. Dan je i kratki pregled uspješnoga djelovanja Otona Kučere u hrvatskoj prosvjeti, znanosti, visokom školstvu, hrvatskoj kulturi, planinarstvu i astronomiji.

Cljučne riječi: Franjo Kučera, hrvatski velikan Oton Kučera, astronomija, prirodne znanosti

¹ Branko Hanžek, znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijest i filozofiju znanosti, Odsjek za povijest prirodnih i matematičkih znanosti, Zagreb

² Tatjana Kren, prof., Zagreb

³ Dr. sc. Zdenko Franić, znanstveni savjetnik u trajnom zvanju, Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Famous Educators Franjo and Oton Kučera

Abstract

The paper presents the life and hitherto unknown work of the teacher Franjo Kučera (1819-1892), which is a prototype of the successful and versatile contemporary teacher on Croatian military border. The upbringing of his son, the Croatian prodigy Oton Kučera (1857-1931) in Petrinja, where he was born and Otočac, Senj, Vinkovci and Vienna, till he became a professor of physics and mathematics at the Vinkovci High School is presented. A brief overview of the successful work of Oton Kučera in Croatian education, science, higher education, Croatian culture, mountaineering and astronomy is also given.

Key words: Franjo Kučera, Croatian prodigy Oton Kučera, astronomy, natural sciences

Uvod

Istražujući život i djelo hrvatskoga velikana Otona Kučere, dokumenti sačuvani među dokumentima Otona Kučere u NSK, usmjerili su naše zanimanje i na njegova oca Franju, kao onoga koji je mogao biti najbolji uzor svome sinu, ne samo kao roditelj koji se brine o njegovu odgoju i školovanju, već kao izvrstan prosvjetni i pedagoški djelatnik, učitelj. Smatrali smo da bi bilo zanimljivo pratiti prosvjetno i ino djelovanje oca Franje, uz Otonovo stasanje u profesora matematike i fizike, na počecima njegova uspješnoga puta u hrvatskoj prosvjeti, znanosti, visokom školstvu, hrvatskoj kulturi i planinarstvu. Vojna granica, odvojena od Banske Hrvatske i stavljena pod izravno upravljanje Beča zbog ugroze od Turaka, postala je tijekom stoljeća odvojenosti poseban specifikum i što se tiče školstva. Hrvatski su učenici na tim prostorima morali pohađati škole na njemačkom jeziku i tijekom vremena postali u velikoj mjeri odnarođeni. A Oton, koji je odrastao i školovao se u takvoj sredini, ipak je stasao u mladoga prosvjetara koji je svoje knjige, udžbenike, članke i prijevode, pisao na uzorno lijepom hrvatskom književnom jeziku i stilom koji je plijenio pozornost.

Ovaj pregled djelatnosti krajiškoga učitelja Franje Kučere i njegova sina, hrvatskoga velikana Otona, daje sjajan uvid u školski sustav i začetak sustavne znanstvene djelatnosti na području Vojne Hrvatske (Vojnoj granici odnosno Vojnoj krajini), obiteljske odnose i njihov utjecaj na kasniju karijeru. Zanimljiva je izuzetna mobilnost članova obitelji Kučera koja ilustrira i veliku mobilnost srednjega građanskog sloja čiji pripadnici s područja Vojne krajine migriraju na druga područja tadašnje Hrvatske. Također valja spomenuti i dokumente koji svjedoče o osposobljenosti Franje Kučere u području pčelarstva te njegovoj kasnijoj djelatnosti u edukaciji učenika o pčelarstvu, što je bila obveza svih tadašnjih krajiških učitelja.

Školstvo se na tim područjima uređivalo po propisima koje je donosila središnja vlast u Beču, a škole su dijeljene u tri vrste: normalne, glavne i trivijalne. Svaka provincija imala je jednu normalnu školu, osnovanu u mjestu školskoga povjerenstva, a koje je upravljalo cjelokupnim pučkim školstvom dotične provincije. Kandidati za učiteljska mjesta morali su polagati ispite pred školskim povjerenstvom. Glavne škole osnivane su pretežito u mjestima u kojima je bilo stacionirano pukovnijsko zapovjedništvo, dok su njemačke trivijalne škole bile osnivane po općinama. Obrazovanje učitelja u 18. st. još se obavljalo u Beču, a u 19. st. učiteljski kandidati osposobljavali su se na učiteljskim školama na području Vojne krajine. Do godine 1830. škole su izdržavali sami krajišnici, a poslije su izdržavane ili iz državnih ili općinskih sredstava. Nadučitelj je imao pod sobom jednog ili više trivijalnih učitelja, a imao je zadatak i pripremati učiteljske kandidate za učiteljsko zvanje. Svi su se učitelji u obučavanja djece morali držati jednake metode obuke što se može smatrati kao svojevrsni začetak kurikula kao sustavnoga, skladno uređenoga načina reguliranja, planiranja, izvedbe i vrednovanja odgojno-obrazovnoga procesa. Od 1830. i u djevojačkim školama djevojčice nisu više učile samo ženske poslove, nego stjecale i osnovno obrazovanje (Martinović, 1912; str. 95-96).

Obitelj Otona Kučere od 1805. do 1930.

U ostavštini hrvatskoga velikana Otona Kučere u riznici Nacionalne i sveučilišne knjižnice (NSK) sačuvan je njegov rukopis o porijeklu i statusu obitelji Kučera, pisan završno 1930. godine, godinu dana prije smrti. U rukopisu je izložio kronologiju dolaska svojega djeda Čeha Vaclava Kučere iz mjesta Hamri u Moravskoj. Vaclav je bio tkalac koji je radio na šleskom vlastelinstvu hrudinskog okruga Richenberg i u razdoblju ekonomske migracije u austrijskom carstvu, za novu domovinu izabrao je Hrvatsku. Kao kalfa vandrokaš u dobi od 25 godina uputio se 1805. u hrvatsku Krajinu i naselio se u Glini. Stoga Kučera godinu 1805. uzima kao početnu godinu obitelji Kučera u novoj domovini Hrvatskoj. Dozvolu trajnoga preseljenja Otonov djed je dobio godine 1807. Potom se oženio Hrvaticom Barbarom Lucen iz jedne seljačke zadruge s kojom je dobio petoricu sinova. Čini se da je djed Vaclav bio dosta imućan jer je Oton zabilježio da je imao kuću kod Majskog mosta u Glini i radio s tri do četiri pomoćnika te u gospodarstvu imao i više krava, a sačuvan je i spis o nasljedstvu iz Moravske, datiran u Richenburgu 16. siječnja 1828. godine. Kuću Vaclava Kučere kupili su roditelji kasnijega župnika u Glini te kanonika u Zagrebu, Pavla Lebera. Od Pavlova brata licitara kupio je tu kuću krčmar čijeg se imena Oton nije sjećao (NSK 1; NSK 2). Čini se da se već Vaclav Kučera, ženidbom s Hrvaticom, dragovoljno asimilirao u hrvatski korpus.

O svojim stričevima Oton Kučera je zapisao osnovne podatke: Jandro je bio tkalac u Petrinji. Imao je kćer Maru koja se udala za opančara Vlašića

u Petrinji. Razišla se i otišla u Ameriku te se o njoj dalje nije ništa znalo. Drugi stric Antun bio je lončar u Mariji Bistrici. Iz prvog braka imao je kćer Julijanu, udanu Prugovečki i kćer Jagu, udanu Pisk. Iz drugog braka imao je sina Jurja koji je otišao u Sv. Ivan Zelinu i ondje se oženio. Treći stric Ivan imao je sina prof. dr. Mihajla Kučeru, katehetu u Vinkovcima, koji je poslije bio župnik u Vukovaru te kćer Barbaru, udanu Matejkovski. Otonova kći Elza Kučera dodala je bilješku da je prof. dr. Mihael Kučera bio profesor teologije, filozofije i povijesti, a za Barbaru je dodala da je imala kćer koja se udala za bečkoga trgovca Franza Windischa. Četvrti stric bio je Joso. Imao je kćer Katu koja se udala za lončara Andričevića s kojim je imala sinove Ivu i Peru. U drugom braku, s klobučarom Filipom Crnčićem u Križevcima, imala je sina Rudolfa. Filip Crnčić je iz prvoga braka imao troje djece: kćer Filipinu, udanu u Glini za postolara Relića, Vladka, činovnika kod financijskoga ravnateljstva u Bjelovaru i Vilima, soboslikara u Križevcima. Oton je dodatno zapisao da su Filip Crnčić i sin Vilim umrli 1914. Ova mu je obitelj bila izuzetno važna jer se njegova kći Nevenka 1929. udala za Vladka Crnčića koji je postao odvjetnik u Zagrebu te je ženidbom ušao u obitelj Otona Kučere. Godine 1930., kada je Oton pisao rukopisne bilješke o obitelji Kučera, Vladkova pomajka, a Otonova sestrična Kata, živjela je kod sina iz prvog braka, Ive Andričevića, soboslikara u Zagrebu. Zapisao je i podatak da je postolar Relić odselio u Slavoniju na pustaru kraj Virovitice, gdje je kao invalid dobio zemlje. Katin sin Pero Andričević radio je 1930. kod željeznice u Mariboru, a sin Rudolf Crnčić bio je tada učenik u VI. gimnazijskom razredu u Zagrebu (NSK 1).

Krajiški učitelj Franjo Kučera

Na području Vojne krajine u 19. st. rasla je potreba za obrazovanim domaćim učiteljima, posebice od godine 1830., kada su u svim mjestima gdje je to bilo moguće (uz ostalo) osnivane i elementarne škole. Pritom je cilj bio barem opismeniti narod te su elementarne škole imale nastavu na hrvatskome jeziku, a učenici su dobivali pouku u čitanju, pisanju i računanju. Pukovnijska uprava bila je primorana uzimati za učitelje priučene ljude koji su i sami često znali samo čitati, pisati i računati. Počevši od godine 1830. osnivalo se sve više pedagoških tečajeva kako bi se učitelji mogli dostatno obrazovati. Iz tog razloga osnovani su niži i viši pedagoški tečajevi. (Martinović, 1912: 284-285)

Franjino službovanje u Gorama

Otonov otac Franjo, učitelj, rođen je 12. rujna 1819. u Glini. Jedini je bio školovan za učitelja, dok su ostala braća, kao što je već rečeno, bila obrtnici ili seljaci. Nižu pedagogiju završio je u Bjelovaru, a višu u Rakovici. Prvo službovanje kao školskog pomoćnika imao je u Gorama, u državnoj trivijalnoj školi koja je djelovala od 1772. godine. Od godine 1824. u Gorama je

školski učitelj bio Josip Mladenović koji je kasnije postao ravnajući učitelj i službovao do godine 1843. Glavni, ali ne i jedini zadatak pučke, trivijalne škole bio je djecu naučiti čitati, pisati i računati (*trivium*). Prva je godina bila za početnike koji su se vježbali u čitanju hrvatskoga latiničkog pisma i njemačkoga pisma. Potom su u prvom i drugom razredu na njemačkom jeziku učili čitanje, pisanje, račun, slovnice i pravopis. Hrvatski je jezik jedino korišten u vjeronauku i nije na njega bila obraćana posebna pozornost. Predmeti u drugom razredu bili su vjeronauk, čitanje njemačkoga i latinskoga jezika, pisanje, krasopis, uredsko pismo, računanje, pravilno govorenje, pravilno pisanje i diktat te uvod u pisanje sastavaka. U tom razdoblju školu su zajedno pohađali dječaci i djevojčice. Učitelj Josip Mladenović uz školu je ustrojio voćnjak i školski vrt, za što je morao tečajem dobiti potrebno znanje. U školi su bile dvije učionice pa je učitelj istovremeno učio djecu koja su pohađala različite razrede, smještenu u te dvije učionice. (Tominiović, 2010: 38) Već godine 1834., u dobi od 15 godina, Franjo je bio u školi u Gorama školski pomoćnik te ga je učitelj Mladenović uvodio u učiteljske metode poučavanja. (Martinović, 1912: 457) U 19. godini primljen je 30. prosinca 1837. na mjesto organista u crkvi Marijinog uzašašća u Gorama te je i taj zadatak uspješno izvršavao (NSK 2). Kao školskom pomoćniku mjesečna plaća iznosila mu je 5 forinti. Učitelj Josip Mladenović premješten je godine 1843. za nadučitelja u Otočac. U to vrijeme Franjo Kučera već je devet godina radio u školi u Gorama i završio pedagoški tečaj u Bjelovaru. Da je stekao potrebno znanje, iskustvo i povjerenje Josipa Mladenovića, pokazuje podatak da ga je, premda je bio pomoćni učitelj, Franjo privremeno zamijenio u prvom polugodištu 1843./44., za što je sigurno morao imati Mladenovićevu preporuku. U drugom polugodištu na dužnost je nastupio učitelj Nikola Klarić koji je nastavio obrađivati školski vrt i voćnjak, a uz školu ustrojio je i pčelinjak (Tominiović, 2010: 38).

Krajiška je uprava poticala stanovnike da se bave pčelarstvom kako bi mogli ostvarivati prihode prodajom meda i voska. S tom namjerom tiskana je knjiga pod naslovom *Vjesetni uvod u gojenje pčselah za potribovanje vojničkih Krainah. Pod zapovid ces. Kralj. Vojničkih Krainah opchenoga upraviteljstva sloxen po iskuscjanju A. Brosiga, ces. kralj. Slavonsko-srimske generalie vojničkoga predpomnika. Iz njemacskoga prinesen. U Beclu 1808.* Dobivali su i poticaj za ustrojenje što više pčelinjaka. Reskriptom C. k. dvorskoga vojnog vijeća od 1808. objavljena je uredba da se i za učitelje koji se žele baviti pčelarstvom, na račun pukovnije nabave 4 pčelinjaka. Uz to su predvidjeli i nagradu za najboljeg učenika u gajenju pčela nakon 2, 3, 4 ili 5 godina, koji bi nakon odlaska iz škole bio nagrađen „jednim pčelcem teškim bez košnice ili ulišta 30 funti”. Pukovniji je učitelj bio dužan podnositi polugodišnji izvještaj (Martinović, 1912: 230-231).

Pomoćni učitelj Franjo Kučera nastavio se usavršavati. Sačuvana je svjedodžba o ispitu nakon tečaja iz voćarstva, pčelarstva i svilarstva, datirana u Rakovcu 6. rujna 1845. (NSK 2), čime je bio osposobljen da samostalno

uređuje vrt i voćnjak, bavi se pčelarstvom i svilarstvom. Krajiške su oblasti uz pčelarstvo veoma poticale svilogojstvo u narodu, a također i za učitelje. Naloženo je da se po selima uz kuće sade dudovi, a dudove za sadnju dobivali su od nadzornika svilogojstva. Franjo Kučera je bio osposobljen poučavati učenike u uzgajanju dudova te dudova svilca. (Martinović: 231-232) U Gorama je ostao do 1849., a dekretom datiranim u Zagrebu (Agram) 18. veljače 1850. premiješten je u Petrinju, gdje je postao podučitelj, a zatim učitelj. (NSK 2)

Franjino službovanje u Petrinji

Može se pretpostaviti da je Franjo Kučera ostao u kontaktu s nadučiteljem Josipom Mladenovićem u Otočcu ili s njegovom rodbinom jer je među dokumentima sačuvana dozvola roditelja Amalije Mladenović da stupi u brak s Franjom Kučerom, datirana u Glini 17. 11. 1850. te se može pretpostaviti da su vjerojatno ondje i vjenčali (NSK 2). Možda su i Mladenovići bili iz Gline te su se i ranije poznavali. Daljnjih podataka nema te zasad možemo samo pretpostaviti da se u dobi od 31 godine Franjo Kučera oženio maloljetnom Amalijom Mladenović, da s njom nije imao djece i da je ona ubrzo umrla.

Prvoga siječnja godine 1850. dužnost nadučitelja u Glavnoj školi u Petrinji počeo je obavljati Ladislav Škroboth. U veljači je u Petrinji već bio i podučitelj Franjo Kučera. Dotadašnji nadučitelj Filip Mikoević imenovan je za školskoga ravnatelja BANSKO-VARAŽDINSKE KRAJINE. Plaća mu je bila 500 forinti godišnje. On se zalagao za bolju organiziranost krajiškog školstva te povišenje učiteljskih plaća. Premješten je u Karlovac godine 1851., a na njegovo mjesto došao je Imbro (Mirko) Antolić. Godine 1852. ukinuta je BANSKO-VARAŽDINSKA KOMISIJA, a ustrojena je BANSKO-SLAVONSKA KOMISIJA sa sjedištem u Petrinji. Imbro Antolić umro je 25. studenoga 1853. i pokopan na petrinjskom groblju sv. Benedikta. Stoga je privremeno na njegovo mjesto imenovan podučitelj Franjo Kučera i ovu je službu obavljao do 20. ožujka 1854., kada je službu ponovo preuzeo Filip Mikoević (Golec, 2010: 71). Među dokumentima u NSK sačuvani su i spisi koji se tiču odluke magistrata da Franjo Kučera provizorno vrši dužnost ravnatelja škole, datirani 25. studenoga 1853. (NSK 2). Među dokumentima sačuvana je i svjedodžba od 20. veljače 1854. o uspješno položenim ispitima vještine igranja, glasovira i orgulja što svjedoči o svestranosti Franje Kučere. U prostorijama Glavne škole u Petrinji, u kojoj je Franjo Kučera službovao, djelovala je i uspješna Glazbena škola koja još nije imala svoje prostorije. U njoj se učilo od 1. studenoga do 20. rujna. Učenici su bili raspoređeni po skupinama pa je jedna skupina radila mjesec dana i to dva dana u tjednu od 11 do 12 sati ujutro, a druga skupina od 17 do 18 sati. Takvim načinom olakšano je učenicima Glavne i Djevojačke škole, koji su ujedno pohađali i Glazbenu školu, da lakše usklade vrijeme za učenje. Škola je imala tri razreda, a tijekom godine 1853. pohađalo ju je 13 učenika. Uz glazbene učitelje i Franjo Kučera je sve do 1855. pomagao u nastavi (Golec, 2010: 90).

Godine 1852. za pomoćnu učiteljicu u Djevojačkoj školi primljena je Ida Bošnjaković te su učitelj Franjo Kučera i Ida Bošnjaković tada upoznali. Tri godine kasnije, 22. lipnja 1855. zabilježeno je da se Ida Bošnjaković odrekla službe radi udaje za Franju Kučeru. (Golec, 2010: 84). On je tada imao 36,

Slika 1

Krsni list Otta (Otona) Kučere NSK: Oton Kučera, obiteljski i osobni dokumenti RG270/II

R493(4)

Krstni list.
Testimonium Baptismi.

Kraljevina: *Hrvatska* Nadbiskup: *zagrebački*
Regnum: *Slavonia* Archiepiscopus: *zagrebački*
U matici krštenih rimo-katoličke župe sv. *Leona, muč.* u *Petrinji*
Comitatus:
svez. *IV.* str. *417* br. *1* ubilježeno je ovo:

Maticulae Baptisatorum Parochiae roman-catholicae S.
tomo _____ pag. _____ nr. _____ inscriptum est.

Godine: *trinaeststo pedeset i šestine* 1857 roujen
mjeseca: *Siječnja* dana: *prvog* 1. I. sat
mesis: _____ die: _____
a godine: *1857* dana: *1. siječnja* kršten je: _____
anno vero: _____ die: _____ baptizatus est: _____

Krstenika Baptizatus	Ime Nomen:	<i>Otto, Silvester</i>
	zakoniti ili nezakoniti legitimus vel illegitimus	<i>zakoniti</i>
Roditelji njegovih Parentum ipsius	otac: patris:	<i>G. Franjo Kučera, c. i. b. Školah. vijećnik, rkt.</i>
	otica: patris:	
	majke: matris:	<i>Gđa. Jela Bošnjaković rkt.</i>
	matris:	
Stan: Domicilium:	<i>c. b. vijećnik u Petrinji</i>	
Kumova ime, prezime i stališ: Patrisorum comes, cognomen, conditio:	<i>Mate. Lofijz Berbis u Pisku.</i>	
Krstitelja ime, prezime i služba: Baptizantis nomen, cognomen et officium:	<i>Josip Lekpauer, kaptlan i prvost. vijećnik u Petrinji</i>	
Opazka: Observatio:		

U *Petrinji* dana *26* mjeseca *Siječnja* godine *1906*
Datum die mensis anno

Čelnik Kaptlan i prvost. vijećnik u Petrinji

Tiskara R. Depolčić i dr. Zagreb. — N. 3

a Ida 21 godinu. U Silvestarskoj noći, na Novu godinu, 1. siječnja 1857., rodilo im se prvo dijete, sin Oton. Silvestarska noć i prijelaz dviju godina, postali su izvor zabune oko različitih datuma Otonova rođenja. Krsni list nedvojbeno dokazuje da je rođen 1. siječnja 1857. i kršten u crkvi sv. Lovre u Petrinji. Krstio ga je župnik Josip Lehpamer. Otonov sin, Vlaho Kučera, tiskao je prigodom stote godišnjice Otonova rođenja kratki Otonov životopis, u kojem piše da je, prema pričanju u obitelji, Oton rođen 31. prosinca 1856. Zbog toga što je rođen u silvestarskoj noći, dobio je na krštenju ime Otto Silvester, no jedino što se može uzeti vjerodostojnim je krsni list, a on nosi datum rođenja 1. siječnja 1857. Da je Oton rođendan slavio 1. siječnja pokazuje i svečana proslava njegove 70. godišnjice rođenja u Družbi „Braća hrvatskoga zmaja”, na dan 5. siječnja 1927., a također i brojne čestitke koje su pristizale na njegovu adresu tijekom siječnja 1927. godine.

No, nakon Vlahina članka i neki drugi autori članaka o Otonu Kučeri, inaugurirali su 31. prosinca 1856. kao datum njegova rođenja, što je potrebno ispraviti. (Kren i Hanžek, 2013: 10-11).

Ilirski pokret odnosno hrvatski narodni i književni preporod pokrenuo je ostvarenje jedinstvenog pravopisa za teritorij cjelokupne Hrvatske, a štokavsko narječje kao književni jezik bilo je nužni preduvjet za razvoj nove, zajedničke i ujedinjene hrvatske književnosti. Ilirci su uspjeli probuditi duh nacionalnosti i rodoljublja. Međutim, slijedilo je teško razdoblje tzv. Bachova apsolutizma (1850. - 1860.) i provođenja otvorene germanizacije u Hrvatskoj. Oton Kučera se u Petrinji, u Vojnoj Hrvatskoj rodio baš u tom teškom razdoblju. Razvidno je da je dječak Oton, u obiteljskom ozračju, uz oca učitelja i glazbenika, voćara, pčelara i svilara, brižnoga oca brojne obitelji i majku bivšu učiteljicu, zasigurno predanu djeci i njihovu odgoju i obrazovanju, dobio uzor skladne obitelji, odgovornosti prema učenju i radu, nesumnjivo kršćanski svjetonazor. S obzirom da je obrazovanje u vojnoj granici bilo na njemačkom jeziku, svakako je u okviru obiteljskoga doma stjecao dostatno znanje iz hrvatskoga jezika kojim se u kasnijem razdoblju itekako izvrstno služio. Sve navedeno očito je doprinijelo njegovoj izuzetnoj svestranosti i kreativnosti.

Franjino službovanje u Otočcu

Kao što je ranije rečeno, kao nadučitelj u Otočcu službovao je Josip Mladenović od kojeg je Franjo Kučera u Gorama stjecao prva učiteljska iskustva. Može se pretpostaviti da je Franjo bio obavješten da će Mladenović otići u mirovinu te je podnio molbu za dodjeljenje ispražnjenoga nadučiteljskog mjesta u Otočcu, a možda ga je Mladenović i preporučio za nasljednika. Nadučiteljem u Otočcu imenovan je 9. prosinca 1858., a u NSK su sačuvane njegova molba za dodjeljenje ispražnjenoga nadučiteljskog mjesta u Otočcu, datirana u Petrinji 31. listopada 1858., kao i imenovanje nadučiteljem (NSK 2). Oton Kučera imao je nepune dvije godine kada je obitelj preselila u Otočac.

U dokumentima u NSK sačuvani su dokumenti koji pokazuju da je učitelj Franjo bio veoma vrijedna i nadarena osoba. Za svoje odlično pedagoško djelovanje kao učitelja, dobio je više pohvala. Iz razdoblja službovanja u Otočcu sačuvana je Pohvala za uspjehe u uzgoju svilenih buba i poduku o tome školskoj mladeži, od 2. prosinca 1861. Također je u Otočcu 1868. dobio Pohvalu za uspjehe u školskoj nastavi i nastavi voćarstva, vinogradarstva i svilarstva. Iz svega navedenoga razvidno je da je Franjo Kučera bio prototip uspješnoga i svestranoga krajiškog učitelja svoga vremena (NSK 2). Od godine 1868. obavljao je i nadzor nad pučkim školama u otočkoj pukovnji (Martinović, 2012: 316).

U Otočcu, ličkom gradiću na području Vojne Hrvatske, Oton je krenuo u njemačku školu, kod oca nadučitelja i sigurno se pokazao izvrsnim i talentiranim učenikom. S učiteljskom plaćom i više djece koju je trebalo izdržavati, otac Franjo nije mogao plaćati Otonovo daljnje gimnazijsko školovanje te je 4. kolovoza 1865. podnio molbu biskupu Mirku Ožegoviću, barunu Barlabaševečkom da Otona besplatno primi na gimnazijsko školovanje i boravak u njegov "Ožegovićianum", konvikt za siromašne učenike u Senju (austrijski Zenng), što je 9. rujna 1865. odobreno (NSK 2). Biskup Ožegović sredinom 19. st. obnovio je gimnaziju i osnovao zavod za gimnazijalce koji je po njemu nosio naziv "Ožegovićianum". Sigurno je devetogodišnji Oton bio (koliko je to bilo moguće s obzirom na dob) dobro pripremljen za odvajanje od obitelji i potrebu i važnost stjecanja znanja. Naime, usprkos ranom odvajanju od kućnoga ognjišta kod Otona nije bila zabilježena bilo kakva trauma, a u Senju se pokazao izvrsnim i talentiranim učenikom. Za vrijeme školskih raspusta vraćao se u Otočac i pritom prelazio preko Vratnika te je govorio da ga je to putovanje preko Velebita ispunilo ljubavlju prema planinarstvu i nebeskom svodu koju je kasnije na najbolji mogući način realizirao. Kako je područje sjevernoga Velebita proglašeno nacionalnim parkom, a na tom području danas srećom, nema svjetlosnoga zagađenja, izletnici planinari i putnici namjernici mogu i danas svjedočiti spektakularnim prizorima noćnoga neba koji su mladoga Otona nadahnuli za budući rad na području astronomije.

Može se pretpostaviti da je, kao uvjereni domoljub i svestrani učitelj, otac Franjo bio upoznat sa svim važnim zbivanjima u Banskoj Hrvatskoj te je i Otona o tome poučavao. Oton je zapisao da je među učenicima senjske gimnazije bio razbuktan hrvatski duh te su čitali sve objavljene hrvatske knjige, bilo da se radilo o beletristici ili o stručnim i znanstvenim knjigama. Čitali su Matičin književni časopis *Vijenac*, koji se mogao čitati diljem Monarhije i proučavali čak i znanstvene publikacije Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU, danas HAZU). Zabilježio je da su godine 1869., kada je on imao tek 12 godina, učenici gimnazije u Senju demonstrirali senjskim ulicama protiv sklopljene Hrvatsko-ugarske nagodbe (Kučera, 1930). U Senju je proveo šest važnih godina djetinjstva i početka odrastanja.

Franjino službovanje u Vinkovcima

Tijekom Otonova školovanja u Senju, otac Franjo je dekretom iz Zagreba (Agram) od 8. rujna 1871. premješten za nadučitelja u Vinkovce te je obitelj, zajedno s 14-godišnjim Otonom, 1. listopada 1871. preselila u Vinkovce (NSK 2). Iz senjske gimnazije sačuvane su svjedodžbe koje pokazuju da je bio odličan i pohvaljen učenik (NSK 3). U Vinkovcima je školovanje nastalo u Gimnaziji koja je još 1780. premještena iz Petrovaradina. Do godine 1813. bila je spojena s Glavnom školom, a do 1832. uprava gimnazije bila je spojena s upravom slavonsko-srijemskih škola. Ravnatelj slavonsko-srijemskih škola bio je i gimnazijski prefekt. Gimnazija je do 1822. godine bila podređena vinkovačkoj školskoj komisiji, a potom vinkovačkomu brigadnomu zapovjedništvu (Martinović, 2012: 171-172). Franjo Kučera bio je među posljednjim državnim učiteljima u području bivše brodske pukovnije. U Vinkovcima je neko vrijeme upravljao dječjačkom i djevojačkom školom, a kasnije dječjačkom i obrtnom školom (Martinović, 2012: 457).

Oton Kučera u Vinkovce je došao u VII. razred gimnazije. Svoj doživljaj Vinkovaca i vinkovačke gimnazije napisao je u vrlo zanimljivom i za proces buđenja hrvatske svijesti ilustrativnom tekstu za Spomenicu vinkovačke gimnazije, povodom 150. obljetnice postojanja, 1930. godine: *Dne 1. listopada godine 1871. došao sam u Vinkovce u VII razred tada posve njemačke gimnazije. Došao sam tamo iz senjske gimnazije, također tada posve njemačke. Dva mi se dojma usjekoše duboko u pamet. Dok se je u Senju među nama đacima gimnazije tada već bio razbuktio duh hrvatski u tolikoj mjeri, da smo živo pratili sve pojave hrvatske knjige lijepe i učene, pa marljivo čitali tada novi "Vienac" i smatrali svojom dužnošću da proučavamo publikacije Jugoslavenske akademije, makar i ne bili još dorasli pravomu razumijevanju njihovu, da smo pače već negdje g. 1869. na ulicama grada demonstrirali proti tada sklopljenoj hrvatsko-ugarskoj nagodbi – u Vinkovcima među mojim drugovima svijest hrvatska bijaše posve nepoznata. "Vienac" i hrvatska književnost uopće bijahu nepoznata stvar, a đaci se – rođeni Hrvati – držahu Slavoncima, pače i Germanima. U V razredu vidjeh jednu zadaćnicu, u kojoj se pisahu hrvatske zadaće, s napisom "Slavonische Tekhe des N.N. 'Njemačka pak književnost – čak i starija – bijaše dobro poznata i isključivo čitana. Od profesora se tek dvojica osjećahu Hrvatima – veoma zaslužni ravnatelj Franjo Petračić i profesor katoličkoga vjeronauka Gabro Babić. Taj meni nepojmljivi novi svijet dubokom je žalošću ispunio moju mladu dušu, i još se danas živo sjećam kako se dugo vremena osjećah nesretnim u novoj okolini (...) Godine 1873. polagamo još na njemačkom jeziku ispit zrelosti, kojemu je kao pretsjednik komisije pretsjedao zaslužni hrvatski učenjak i akademik Živko Vukasović uz ravnatelja Franju Petračića. U svjedodžbi zrelosti na posljednjem mjestu dolazi i "Kroatische Sprache"(...) (Kučera, 1930).*

Oton je u Vinkovcima maturirao 8. kolovoza 1873., u dobi od samo 16 godina (NSK 3). U Vinkovcima je kao i u Senju bilo istovjetno obrazovanje na

Slika 2

Franjo Kučera, supruga Ida rod. Bošnjaković s djecom. Oton (najviši mladić u drugom redu) stoji iza majke. Obiteljska ostavština obitelji Kučera, s odobrenjem obitelji.

njemačkom jeziku na području Hrvatsko-slavonske vojne granice. Nakon iskustva Like, Velebita i Hrvatskog primorja, počeo je stjecati iskustvo plodne ravne Slavonije. Bio je i dalje izvrstan učenik. Otac Franjo zacijelo je bio svjestan da sinu treba omogućiti da slijedi svoje talente te je iz dokumenata vidljivo da se borio za njegovo daljnje školovanje, jer su s učiteljskom plaćom i brojnom obitelji bili zasigurno uvijek na rubu neimaštine. Stoga je za Otona uspio od general-komande u Zagrebu ishoditi krajišku stipendiju od 420 forinti godišnje za studij trijenija fizike, matematike i astronomije u Beču. General-komanda se u očekivanju konačne reinkorporacije Hrvatsko-slavonske vojne granice pod vlast Hrvatskog sabora i bana već nalazila u Zagrebu, no ugarska vlada je otezala s reinkorporacijom. U NSK je sačuvana Obavijest uprave gimnazije u Vinkovcima Otonu Kučeri o odobrenju rečene potpore za studij u Beču, datirana 26. rujna 1873. godine. (NSK 3)

Franjino i Otonovo službovanje u Vinkovcima

Oton se u dobi od 16 godina našao na studiju u Beču te ondje studirao fiziku, matematiku i astronomiju od 10. siječnja 1874. do 23. svibnja 1876. Bio je uzoran, marljiv i odličan student. Nije prihvatio ponuđeno mjesto asistenta profesoru Loschmidtu nego se 1876. vratio u Vinkovce svojoj obitelji kojoj je tada mogao i materijalno pomoći, što je kao najstarijem sinu sigurno bio jedan od važnih razloga povratka (Kren i Hanžek, 2013: 18). U rukopisu pod naslovom *Podaci o obitelji Prof. Dr. Otona Kučere* (NSK 1), Oton je naveo podatke o svojoj braći i sestrama. Imao je četiri brata i četiri sestre.

Razvidno je da se otac Franjo brinuo za školovanje i ostale svoje djece. Otonov brat, dr. Eduard Kučera postao je odvjetnik koji je imao kćeri Adelu i Zlatu i sina Slavka. Stjepan Kučera bio je poštanski činovnik, a imao je kćeri Stefu i Zoru. Brat Franjo Kučera bio je profesor i imao sinove Antuna i "...” i kćeri Slavu i Idu. Umjesto imena drugog sina Oton je stavio točkice te se vjerojatno nije mogao sjetiti imena drugog Franjina sina, što pak upućuje da s tim bratom odnosno nećacima nije bio u bliskom kontaktu. Treći Otonov brat, Robert Kučera bio je župnik u Sv. Jani. Otonova sestra Klotilda Kučera–Junek bila je učiteljica. Vjerojatno je bila u braku bez djece. Za sestru Katarinu Kučera zapisan je samo podatak da je imala sina Milivoja. Marija Kučera bila je poštanska činovnica. Vjerojatno je ostala neudana. Helena Kučera–Vrbnik bila je udana i imala sina Edvina.

Godine 1873., kada je Oton Kučera maturirao u Vinkovcima i potom krenuo u Beč na studij, za hrvatskog bana izabran je Ivan Mažuranić. Njegovim zalaganjem, realizirani su naponi da kralj odobri otvaranje osuvremenjenoga Kraljevskog sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu, što je godine 1874. ostvareno. Proširenje znanstvenih područja na dotadašnjoj visokoškolskoj ustanovi, odnosilo se u prvom redu na matematičke i prirodne znanosti. Ban Ivan Mažuranić i njegova vlada nisu mogli utjecati u pitanju školstva na području Hrvatsko-slavonske vojne granice, ali je mladi Kučera svoje rodoljublje pokazao surađujući s Maticom hrvatskom u Zagrebu. Kako je ranije navedeno, već je u Senju čitao matičin književni časopis *Vienac*, koji je slijedio politiku bana Mažuranića. To ga je usmjerilo na pristajanje uz politiku bana Mažuranića i njegove vlade i politiku tada vladajuće Narodne liberalne stranke (Strossmayerove), kojoj su pripadali i gotovo svi vodeći članovi Matice hrvatske (Kren i Hanžek, 2013: 20-21). Može se pretpostaviti da je i otac Franjo imao jednake političke stavove.

U dobi od 19 godina Oton Kučera počeo je predavati u Kraljevskoj velikoj gimnaziji u Vinkovcima kao suplent (pomoćni nastavnik) za matematiku i fiziku, odlukom o imenovanju datiranim u Zagrebu 12. rujna 1876., s plaćom (berivom) od 540 guldena godišnje. Godine 1877., u 21. godini života položio je u Beču, 5. studenoga 1877. profesorski ispit te je postao pravim učiteljem iz matematike i fizike za *cielu gimnaziju*, kako su zahtijevali propisi tadašnjega doba. U tom je svojstvu bio sljedeće tri godine. Dekretom br. 3866 glavnoga zapovjedništva, donesenim u Zagrebu 22. studenoga 1880., postao je definitivnim nastavnikom, odnosno nastavnikom s naslovom profesora i u tom svojstvu u Vinkovcima dalje radio još 5 godina i 10 mjeseci. U vinkovačkoj gimnaziji Oton je, kako je zapisano u gimnazijskom izvješću, predavao matematiku, fiziku, ali i hrvatski i njemački jezik. Bio je *čuvar učevnih sredstava za fiziku i lučbu i vodja meteoroloških opažanja*. U vinkovačkoj gimnaziji sačuvani su neki od instrumenata koje je Kučera nabavio ili vlastoručno izradio za fizikalni kabinet. Između ostaloga, sačuvan je i mali refraktorski teleskop (Kren i Hanžek, 2013: 21-25). O svojim

dojmovima nakon povratka sa studija i početka prosvjetnoga djelovanja u navedenoj Spomenici vinkovačke gimnazije Kučera je napisao: *Točno pet godina nakon prvog ulaza u vinkovačku gimnaziju – dne 1 listopada 1876. stupih ponovo u istu staru zgradu gimnazije kao namjesni učitelj, da onda pun decenij radim na zavodu kao nastavnik. Bijaše doba pretvorbe njemačke gimnazije u hrvatsku s posve novim duhom, koji se otsada naglo i bujno razvijao – dakako ne bez borbe. Četica mladih sila nastavničkih imala je krasnu misiju prevođenja zavoda u nove smjerove, ali je morala izdržati i spomenutu borbu. Još mi danas zuje u ušima bolne riječi jednoga od odličnih tada građana vinkovačkih, koji mi prilikom jedne rasprave o novom duhu gimnazije doviknuo: “Što ćete vi Hrvati ovdje? Kod nas nema Hrvata. Ako hoćete biti Hrvat, idite u Hrvatsku.”*

Bilo pa prošlo! Možda nije naodmet da se zabilježi.

Veoma svijetao momenat u životu gimnazije bijaše posveta nove zgrade, koju je svečanim načinom izvršio biskup Strossmayer g. 1879. Vladu je zastupao Ivan Trnski. Nakon sjajna govora biskupova zapala me je zaključkom profesorskoga zbora časna dužnost, da kao jedan od najmlađih članova zbora držim o stogodišnjici zavoda svečani govor s osvrtom na prvu stotinu godina njegova rada, baš u času kada je zavod ulazio u novi svoj hram. Bijahu to uznositi dani na početku novoga poletnoga otsječka u životu zavoda, koji broje u najmilije mi uspomene života, pa sam sretan, što i danas nakon novih 50 godina rada mogu da mojoj dragoj vinkovačkoj gimnaziji doviknem:

Vivat, floreat, crescat!” (Neka živi, raste i cvjeta!) (Kučera, 1930).

U Vinkovcima je Oton Kučera objavio i prve članke u *Izvjescu Kr. velike gymnazije u Vinkovciah*. Otonovi prethodnici opremali su fizikalni kabinet potrebnim instrumentarijem, a on ga je nastojao opremiti najsuremenijim fizikalnim spravama.

Nakon ostavke bana Mažuranića 21. veljače 1880., za bana je imenovan član manjinske Unionističke stranke u Saboru, Ladislav grof Pejačević koji je do 1883. obavljao bansku dužnost. Kako bi hrvatska javnost bila odobrovoljena, u situaciji sve jačih pokušaja mađarizacije Hrvatske, konačno je Hrvatsko-slavonska vojna granica 15. srpnja 1881. vraćena pod vlast Hrvatskog sabora i bana. (Kren i Hanžek, 2013: 25-27). Prilikom odlaska Franje Filipovića 1881. s uprave Vojne granice on je donio odluku o Priznanju Franji Kučeri za dugogodišnji i savjesni rad, datiranu u Zagrebu, 21. srpnja 1881., sačuvanu u NSK (NSK 2). Te je godine mladi profesor Oton Kučera još živio s obitelji. Već sljedeće godine osnovao je svoju obitelj. Za suprugu je odabrao Vilmu Juliju Stenzel, djevojku njemačkoga podrijetla, evangeličke vjeroispovijesti, iz Novog Sela (Neudorf) pored Vinkovaca. Prečasni ordinarijat dozvolio im je sklapanje braka te su se vjenčali 19. lipnja 1882., kada je njoj bilo 20, a njemu 25 godina. Vjenčao ih je župnik Jakov Stojanović (NSK 3). U studenome 1883. godine mladom paru rodila se kći Elza.

Godine 1883. za hrvatskog bana imenovan je grof Károly (Dragutin) Khuen-Hedervary koji je počeo otvoreno provoditi mađarizaciju. Hrvatske političke stranke bile su nesložne i pune unutarnjih slabosti, a Hrvatska se nalazila razapeta između Mađarske i Austrije i unutarnjih previranja. Godine 1881. Matija Mrazović osnovao je Neodvisnu narodnu stranku, protumađaronsku i protudualističku s projužnoslavenskim obilježjem, uz koju je pristao i biskup Josip Juraj Strossmayer. Ban Khuen-Hedervary od preostale Narodne liberalne stranke i Unionističke stranke osnovao je novu režimsku Narodnu stranku koja je bila vladajuća od 1883. do 1906. godine. Kao pristaša opozicijske Neodvisne narodne stranke, Oton Kučera je sigurno prisustvovao režimu nepoćudnim sastancima, što nije prošlo nezapaženo s obzirom da je djelovao kao gimnazijski profesor. Stoga je u školskim knjigama zabilježeno da je Visokim odpisom od 2/10 1884. br. 10913 dobio ukor, što polazi „mjesta i društva, u kojih je prilika, da se vode razgovori, kakovi su oni bili, koji izazvaše istragu prozi njemu“. U takvom povijesnom okviru, u kojem se vodi borba za hrvatski jezik u književnosti i znanosti te za očuvanje hrvatske opstojnosti i državotvornosti, pod pritiskom Beča i Budimpešte, a potom Beograda, treba sagledati Otonovo djelovanje u prosvjeti, kulturi, znanosti, tehnici i drugo. (Kren i Hanžek, 2013: 30-32).

U pismu Vilmi, pisanom u Novom Selu *dne 12/10 (1885.) u 8^h na večer*, razvidni su dobri odnosi s Vilminom obitelji, ali i povezanost s roditeljima: (...) *Mi smo iz Vukovara uz malo kiše kući došli u 8 sati. Na putu mi je vjetar odnio šešir, baš kad smo bili blizu Dunava i malo je falilo, pa bi ga bio odnio u Dunav, nu Glišo ga je još uhvatio. Inače sam po podne išao u Vinkovce u gimnaziju i čitaonicu a na večer u 7 sati bio sam već u Neudorfu. Jutros je bila kiša, pa smo se odvezli u Vinkovce; tamo sam bio na ručku kod moga otca; a poslje škole uzeo sam kod kuće moje knjige, što trebam za pisanje i odmah otišao u Neudorf. Tako se je, dušice, svršio danas moj školski dan. (...) (NSK 4).*

Iz pisma je razvidno da Franju Kučeru ne naziva tatom nego ocem, što vjerojatno ukazuje na poštovanje koje je osjećao prema svojem ocu i njegovu autoritetu, jer se ne radi o nekom službenom pismu već privatnom pismu svojoj supruzi.

Nakon četiri članka objavljenima u gimnazijskom godišnjem izvješću, novi članak koji je Oton Kučera temeljito pripremio bio je članak *Čovjek i prirodna znanost* iz 1886. za novoosnovano *Hrvatsko naravoslovno društvo*, od 1908. Hrvatsko prirodoslovno društvo (HPD) i njegov znanstveni časopis *Glasnik*. Članak je bio vrlo zapažen u prirodoslovnim i drugim obrazovanim krugovima. (Kren i Hanžek, 2013: 32-33)

Franjo i Oton istovremeno su u Vinkovcima djelovali u prosvjeti deset godina, svaki na svojem pedagoškom zadatku. Dvije godine nakon Otonova odlaska u Požegu, nakon 53 godine službe, Franjo Kučera je umirovljen. U NSK je sačuvan Dekret o umirovljenju od 19. travnja 1887. (NSK 2). Međutim je i

Slika 3

Mladi Oton
Kučera. Obiteljska
ostavština
obitelji Kučera,
s odobrenjem
obitelji.

nakon umirovljenja nastavio obavljati učiteljski posao te je do jeseni 1891. kao suplent vršio službu učitelja u Jarmini (Martinović, 2012: 457).

Otonova mlada supruga Vilma umrla je 1890. u Požezi te je Oton ostao udovac sa sedmogodišnjom kćeri. Otac Franjo umro je dvije godine kasnije, u Vinkovcima 24. veljače 1892., (Martinović, 2012: 457), iste godine kada je njegov sin Oton iz Požege premješten u Zagreb na Kraljevsku visoku realku na Griču, imenovanjem od 19. kolovoza 1892. (NSK 3).

Hrvatski velikan Oton Kučera

Svestrano talentiran i sposoban našao se Oton Kučera godine 1892. u 34-oj godini života, u Zagrebu, središtu prirodoslovnih i inih zbiljanja gdje je svoj talenat i znanje obilatno iskoristio na širokom polju djelovanja te postao jedan od najzanimljivijih i najistaknutijih hrvatskih velikana s kraja 19. st. i u prva tri desetljeća 20. st.

Najsažetije moguće njegovo se djelovanje može opisati sljedećim podacima: dao je veliki doprinos hrvatskome srednjoškolskom obrazovanju svojim 24-godišnjim prosvjetnim djelovanjem u gimnazijama u Vinkovcima, Požezi i Zagrebu, uzdignuo je meteorološke postaje u Vinkovcima i Požezi u viši rang, osnovao je školsku zvjezdarnicu u svjetlarniku na krovu požeške gimnazije, autor je nekoliko srednjoškolskih udžbenika iz fizike i matematike, bio je u dva navrata predsjednik Društva hrvatskih srednjoškolskih profesora (1907. - 1910. i 1930. - 1931.). Godine 1885. bio je suosnivač Hrvatskog prirodoslovnog društva (HPD) i godine 1910. njegov predsjednik, inicijator osnivanja Astronomske sekcije u HPD-u godine 1902. te inicijator osnivanja i prvi predstojnik Zvezdarnice HPD-a na Popovu tornju u Zagrebu (1903. - 1913. i 1920. - 1926.). Na njegovu inicijativu i prijedlog upravitelja zvezdarnice u Heidelbergu, Maxa Wolfa, njemački astronom August Kopff, Wolfov asistent, odlučio je u počast otvorenja Zvezdarnice HPD-a u Zagrebu asteroidu koji je otkrio 5. ožujka 1906., dati ime **(589) Croatia**. Oton Kučera bio je učitelj matematike i fizike s mehanikom na Šumarskoj akademiji od 1899. do 1916., suosnivač i prvi predstojnik samostalnoga privremenog Geodetskog tečaja (studija, zavoda) u Šumarskom domu (1908. - 1910.) te prvi profesor sferne astronomije i više geodezije na Sveučilištu u Zagrebu. Doktor filozofije postao je godine 1899. godine. Bio je znanstvenik, pisac znanstvenih, stručnih i znanstveno-popularnih članaka (više od 300), najsvestraniji hrvatski prirodoslovac i najveći hrvatski popularizator tehnike i prirodoslovlja, pisac brojnih knjiga i udžbenika (22), od kojih je najuspješnija i najpopularnija astronomska knjiga *Naše nebo* (1895). Bio je izvrstan i rado slušani predavač, dugogodišnji predsjednik Matice hrvatske (1909. - 1917.), član-radnik Hrvatskoga književnog društva Svetog Jeronima, Zmaj petrinjski u Družbi „Brača hrvatskoga zmaja“ (1907. - 1931.). Bio je prvi predsjednik Radio kluba Zagreb (1924. - 1926.) koji je sa suradnicima inicirao osnivanje prve radijske postaje te 14. lipnja 1924. podnio zamolbu tadašnjem Ministarstvu pošta i telegrafa u Beogradu za dodjelu koncesije, za obavljanje djelatnosti *radija (broadcasting)* pomoću koje će se širiti umjetnost i znanost. Svojim javnim ugledom te potporom djelatnostima Kluba pridonio afirmaciji radija kao novoga medija te uspostavi Radio stanice Zagreb, prve radiopostaje na jugoistoku Europe. Prva radijska postaja počela je s radom godine 1926. s adrese Markov trga 9 u Zagrebu. Kučera je bio počasni predsjednik Saveza radio društava Kraljevine SHS sa sjedištem u Zagrebu (1925.) te začasni predsjednik Radio kluba Zagreb (1926.). Preteča

je modernoga alpinizma, planinarski pisac, povjesničar i ideolog, tajnik i pisac spomenice za 25. obljetnicu Hrvatskoga planinarskog društva (1899.).

Za prepoznavanje njegovih sposobnosti i talenata i usmjeravanje u učenju, vjeri, svjetonazoru, rodoljublju i domoljublju, neosporno je veliku zaslugu imao njegov otac Franjo, svestrani i uspješni dugogodišnji učitelj, a pritom je razvidno da je Franjin trud pao na izuzetno plodno tlo koje je dalo obilate plodove. Njegovim imenom nazvane su nagrade Zagrebačke zajednice tehničke kulture (od 1996.) i nagrada za znanost Matice hrvatske (od 1999.).

Primjer Franje i Otona Kučere pokazuje koliko je značajna *generacijska neprekinutost obitelji*. Obitelj Kučera je nekoliko generacija boravila u Vojnoj Hrvatskoj, od prve generacije djeda Vaclava, pa preko Vaclavova sina Franje i njegove braće, kao druge generacije pa sve do Otona Kučere i njegove braće i sestara, kao treće generacije. Obitelj Kučera je porijeklom iz Češke (preciznije Moravske).

Iako je otac Franjo svim svojim potomcima pružao roditeljsku potporu i osigurao obrazovno napredovanje, jedino je Oton krenuo njegovim nastavničkim stopama, nadmašio oca i pridružio se hrvatskim velikanima. Otac Franjo je svojemu sinu Otonu dao dobre didaktičke temelje. Od te generacijske neprekinutosti pedagoške naravi samo je korak do neprekinutosti znanstvene misli. Ipak, takvu generacijsku neprekinutost više nisu mogle podržavati generacije Otonove obitelji nego je to zasluga drugih osoba, a pisanje o tome premašilo bi opseg i tematiku ovoga priloga.

Astronomsko naslijeđe

Kao što smo prije spomenuli, ljubav prema astronomiji kod Otona Kučere javila se već u najranijoj mladosti, još otkada se iz škole u Senju preko Velebita vraćao kući u Otočac. U zrelim godinama, u knjižici *Naše nebo* (Kučera, 1895) opisao je svoju fascinaciju nebeskim beskrajem i egzistencijalnim pitanjima koje taj beskraj izaziva. Kučera je napisao: *Tek što su utrnule zadnje boje večernje rumeni, eno se na nebu užegle male ali sjajne luči, treptanjem svoja svjetla eno te baš zovu da baciš oko k njima, a u duši ti se i nehotice javljaju pitanja: Što su te luči, otkuda su i čemu su?... Milijuni i milijuni zvijezda - čini ti se tako - prosuše se po tom svodu, svaka od njih trepti i kao da ti šalje pozdrav iz neizmernih daljina, kao da ti dovikuje: čovječe, ti nisi sam u svemiru!*

Zbog Kučerina golemoga doprinosa znanstvenom i tehnološkom preporodu Hrvatske, prvi numerirani asteroid Zvezdarnice Višnjan, otkriven 22. svibnja 1996., njemu u čast nazvan je **(7364) Otonkucera**.

Druga Zrinska gora godine 2014. pokrenula je inicijativu da se pod nebom Zrinske gore, tog hrvatskoga prirodnog bisera netaknutoga svjetlosnim zašćenjem, u spomen na hrvatskoga i petrinjskog velikana, Zmaja Petrinjskog, uspostavi *Park tamnog neba "Oton Kučera"*.

Ta je inicijativa sukladna Akcijskom planu razvoja turizma destinacije Petrinja koja predviđa uspostavu *Parka tamnog neba nad petrinjskim krajem* (Boranić-Živoder i sur., 2014).

Literatura

1. Boranić-Živoder, Snježana, Kušen, Eduard, Tomljenović, Renata (2014). *Akcijski plan razvoja turizma destinacije Petrinja*. Institut za turizam., Zagreb, 2014.
2. Golec, Ivica (2000). *Povijest školstva u Petrinji (1700.-2000.)*. Petrinja: Matica hrvatska – ogranak Petrinja.
3. Kren, Tatjana, Hanžek, Branko (2013). *Oton Kučera, per aspera ad astra (kroz trnje do zvijezda)*. Vinkovci: Gimnazija Matije Antuna Reljkovića
4. Kučera, Oton (1930). Nekoliko uspomena na vinkovačku gimnaziju. U: *Spomenica o stopedesetgodišnjici Državne gimnazije u Vinkovcima 1780-1930*.
5. Kučera, Oton (1895). *Naše nebo*. Zagreb: Matica hrvatska.
6. Martinović, Ivan (1912). *Povijesne crtice o školstvu brodske pukovnije i brodskeg okruga*. Zagreb.
7. NSK - Nacionalna i sveučilišna knjižnica 1. Oton Kučera: rukopisni listići – R4745
8. NSK - Nacionalna i sveučilišna knjižnica 2. Oton Kučera: obiteljski i osobni dokumenti – R6270/II
9. NSK - Nacionalna i sveučilišna knjižnica 3. Oton Kučera: obiteljski i osobni dokumenti – R6270/III
10. NSK - Nacionalna i sveučilišna knjižnica 4. Oton Kučera – pisma Vilmi Kučera – R4771/c
11. Tominović, Blaž (2010). *Razvoj školstva u Gorama 1772.-2010.*, Petrinja: Matica hrvatska – ogranak Petrinja.